

Dato 17. november 2014
Side 1 af 21

Naturstyrelsen
Det Åbne Land og
Biodiversitet og arter
nst@nst.dk

Kopi til:
bcp@nst.dk
trsla@nst.dk
soele@nst.dk

Vedr. Høring af forslag til lov om ændring af lov om planlægning og lov om naturbeskyttelse – etablering af et Grønt Danmarkskort, forbud mod gødskning og sprøjtning i § 3-områder og vejledende bødeniveau

Landbrug & Fødevarer har modtaget ovenstående lovforslag i høring med frist den 17. november 2014 og har følgende bemærkninger:

Overordnede bemærkninger til lovforslaget:

Landbrug & Fødevarer finder det dybt problematisk, at man med det udsendte lovforslag lægger op til både gennem planloven og gennem naturbeskyttelsesloven at gennemføre tiltag og nye reguleringer, som vil være en betydelig væksthæmmer for de berørte landbrug og dermed for fødevarerhvervet i Danmark. Dette er i skærende modsætning til regeringens intentioner i vækstplan for fødevarer, som netop peger på betydningen af at sikre råvaregrundlaget.

Ændringerne i de to love gennemfører dele af regeringens Naturplan Danmark, som fastlægger den nationale natur- og biodiversitetsindsats frem mod 2050. Det er dog Landbrug & Fødevarers opfattelse, at de to tiltag, der gennemføres ved lovændringen, kun i ringe omfang vil betyde en styrkelse af den danske natur. Man ville kunne opnå langt større gevinster for natur og biodiversitet ved at fokusere på de eksisterende værdifulde naturområder i stedet for at igangsætte en indsats rettet mod nye naturområder og mod naturområder, der i dag fremstår som kulturpåvirkede, og derfor som udgangspunkt ikke har en høj naturværdi.

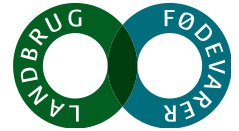
Lovforslaget følger også op på dele af anbefalingerne fra Natur- og Landbrugskommissionen, men Landbrug & Fødevarer finder det meget kritisabelt, at man vælger at gennemføre disse på en sådan måde, at det kommer til at virke stik i mod kommissionens udgangspunkt om både en rigere natur OG nye vækstmuligheder for landbruget.

Det er meget problematisk, at der ikke i forbindelse med nogen af de foreslåede ændringer er taget korrekt højde for de økonomiske konsekvenser af lovforslaget. Både Grønt Danmarkskort og det foreslåede gødningsforbud på § 3-arealer vil medføre store erhvervs- og samfundsøkonomiske konsekvenser, og disse skal selvfølgelig beskrives i lovforslaget.

Landbrug & Fødevarer tager på det skarpeste afstand fra, at Miljøministeriet lægger op til, at gennemføre de foreslåede ændringer som generel erstatningsfri regulering, og vil kraftigt opfordre til, at lovforslaget ændres.

Landbrug & Fødevarer er erhvervsorganisation for landbruget, fødevarer- og agroindustrien. Med en eksport på over 100 milliarder kroner årligt og med 145.000 beskæftigede repræsenterer vi et af Danmarks vigtigste eksporterhverv.

Ved at nytænke og synliggøre erhvervets bidrag til samfundet sikrer vi vores medlemmer en stærk placering i Danmark og globalt.

I det nedenstående gennemgås lovforslaget og lovbemærkningerne ikke i kronologisk orden, men kommenteres opdelt på ændringerne i hhv. Planloven (Grønt Danmarkskort) og Naturbeskyttelsesloven (Forbud mod gødskning og sprøjtning og vejledende bødeniveau).

Etablering af et Grønt Danmarkskort:

Generelle bemærkninger:

Landbrug & Fødevarer finder det konkrete forslag om udpegning af et Grønt Danmarkskort og ikke mindst konsekvenserne her af meget problematiske. Landbrug & Fødevarer er af den klare overbevisning, at hvis man ønsker at gøre en reel indsats for at styrke natur- og biodiversitet, så skal det af hensyn til både naturindhold og ressourceforbrug ske målrettet, således at der i første omgang igangsættes en indsats, der sigter mod at styrke og bevare eksisterende naturværdier.

Med udpegningen af det Grønne Danmarkskort skal kommunalbestyrelserne udpege og kortlægge både eksisterende værdifulde naturarealer og potentielle naturområder. Landbrug & Fødevarer finder, at det kan være hensigtsmæssigt på et samlet kortmateriale at få kortlagt de eksisterende naturværdier, da det vil kunne styrke indsatsen for disse. Til gengæld finder organisationen, at den foreslåede kortlægning af potentiel natur er yderst problematisk, da det vil kunne få store konsekvenser for de berørte lodsejere.

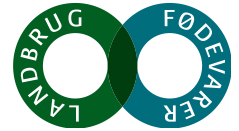
Organisationens to overordnede bekymringer vedr. udpegning af potentiel natur i et Grønt Danmarkskort som en del af kommuneplanlægningen er:

- 1) *Fald i arealernes værdi og mulighed for anvendelse*
Når arealer udpeges til "potentielle naturområder" vil det kunne få store konsekvenser for landbrugserhvervets udviklingsmuligheder i disse områder. Det kan frygtes, at en "brændemærkning" som potentielt naturområde vil kunne betyde, at det bliver vanskeligt at få tilladelse til fx udvidelse af sit husdyrbrug eller opførelse af nye anlæg m.v. Samtidig vil lodsejerens lyst til at investere i projekter i sådanne områder være begrænset, og der vil være stor sandsynlighed for, at finansielle institutioner vil værdisætte sådanne arealer lavere, med et fald i ejendomsværdien til følge.
- 2) *Konsekvenser af ny natur for de fremtidige muligheder for udvikling af husdyrproduktionen*
Udviklingen af naturområder kan have store konsekvenser for at etablering, udvidelse og fastholdelse husdyrproduktioner. Med den ammoniakregulering, der er i husdyrloven, er der en alvorlig risiko for, at et Grønt Danmarks kort /naturnetværk vil begrænse vækstpotentialet i fødevarerproduktionen, hvis der kommer flere nye naturområder, eller hvis eksisterende små naturområder sammenbindes eller udvides. Etableres der løbende flere og større naturområder, kan det i visse områder blive helt eller delvist umuligt at udvide eller renovere husdyrbrug, ligesom eksisterende landbrug kan blive nødsaget til at afvikle deres produktion. Dette vil have store konsekvenser for landbrugets økonomi og for råvaregrundlaget for slagterier, mejerier m.v. med konsekvens for væksten i erhvervet.

Bemærkninger til lovteksten:

§ 1, punkt 1:

Lovforslaget lægger op til, at der i planlovens § 11a, indsættes et nyt nummer 13), der tilsiger, at kommuneplanen skal fastlægge retningslinjer for udpegning af eksisterende og potentielle naturområder, som indgår i Grønt Danmarkskort.

Ved udpegningen af det Grønne Danmarkskort finder Landbrug & Fødevarer det helt afgørende, at det sikres, at de berørte lodsejere inddrages i udpegningen. Udpegningen skal ske i dialog med lodsejerne bygge på frivillighed samtidig med, at det er helt afgørende, at udpegningerne tager højde for allerede planlagte og kommende projekter, således at disse ikke påvirkes af udpegningen. Da der ved udarbejdelse af kommuneplan ikke er høringspligt af de direkte berørte lodsejere, er det meget centralt, at de berørte parter bliver direkte inddraget, og der sikres klageadgang, lodsejernes retssikkerhed sikres, hvis der er tvivl om udpegningsgrundlaget m.h.t. geografi, naturværdi og fremtidig udvikling af bedriften. Inddragelsen skal også inkludere nærliggende husdyrbrug, da disse også, i henhold til husdyrloven, risikerer at få alvorlige begrænsninger på deres fremtidige produktionsmuligheder.

I forbindelse med den fremtidige administration og realisering af naturnetværket skal det sikres, at der indbygges en fleksibilitet i forhold til andre anvendelser af det åbne land, således at der ikke fastlægges bindinger, som låser den fremtidige landbrugsproduktion. Der bør derfor være mulighed for, at den overordnede kortlægning kan revideres og tilpasses de lokale forhold. Hvis et område er udpeget til potential natur, og der efterfølgende kommer ønske om nye erhvervsmæssige projekter i området, skal det være muligt at ændre denne som led i en dynamisk planlægning og af hensyn til samfundsudviklingen og kommende behov.

Der findes i forvejen bestemmelser for, at kommuneplanen skal fastlægge retningslinjer for blandt andet varetagelsen af naturbeskyttelsesinteresserne, herunder beliggenheden af naturområder med særlige naturbeskyttelsesinteresser, af økologiske forbindelser samt af potentielle naturområder og potentielle økologiske forbindelser (nuværende nummer 14).

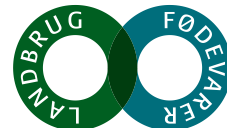
Det fremgår ikke af lovforslaget eller af bemærkningerne her til, hvordan det nye planemne i det kommende nummer 13 skal koordineres med det nuværende nummer 14. Da begge planemner skal fastlægge retningslinjer for blandt andet potentiel natur /økologiske forbindelser må det forventes, at der kommer et overlap mellem disse to. Det bør derfor fremgå tydeligt af lovforslaget eller bemærkninger her til, i hvilket omfang der vil blive tale om udpegning af de samme områder, og hvordan dette skal håndteres. Landbrug & Fødevarer skal opfordre til, at kommuneplanlægningen gøres så enkel som muligt på dette område, så en lodsejer ikke skal forholde sig til flere forskellige og evt. sammenfaldende udpegninger og begrænsninger i sit råderum med samme overordnede formål på samme areal.

§ 1, punkt 2:

I ny § 11a, stk. 3, fastlægges, at der skal anvendes en række nationale kriterier til udpegning af eksisterende og potentielle naturområder. Af kriterie nr. 1 fremgår at kommunalbestyrelsen skal udpege eksisterende Natura 2000 områder.

Landbrug & Fødevarer skal i denne sammenhæng bemærke, at en stor del af de udpegede Natura 2000 områder (i alt 74.220 ha svarende til ca. 20 pct. af det terrestriske Natura 2000-areal jf. analyse foretaget af Videncenter for Landbrug på baggrund af afgrødekoder) udgøres af landbrugsjord i om drift.

Efter Landbrug & Fødevarers opfattelse bør disse arealer ikke indgå i en udpegning af eksisterende natur, da de ikke nødvendigvis vil have en kvalitet eller øvrige egenskaber til at indgå i Grønt Danmarkskort jf. de almindelige bemærkninger til lovforslaget s pkt. 2.1.2, side 8, 2. afsnit. Dette bør fremgå af lovforslagets § 1, punkt 2 eller bemærkningerne hertil.

Generelt set vil Landbrug & Fødevarer på det kraftigste opfordre miljøministeren til at foretage en revision af Natura 2000-udpegningerne, således at arealer i omdrift tages ud af udpegningen. Da Natura 2000-områderne i sin tid blev udpeget var der ikke klarhed over, hvilke konsekvenser dette ville få for blandt andet landbrugsdrift i eller i nærheden af de udpegede områder. Således skrev Skov- og Naturstyrelsen blandt andet i 2001 i høringsnotat i forbindelse med udpegningerne at: *"udpegningen som hovedprincip ikke med den gældende lovgivning i sig selv betyder indskrænkninger i den aktuelle lovlige anvendelse af habitatområderne og deres omgivelser."*

Dette førte til, at udpegningerne i et vist omfang blev lavet ud fra andre forhold end de naturbeskyttelsesmæssige – herunder blandt andet linjeføringer (veje, jernbaner m.v.) og anden arrondering af områderne. Da lodsejrhøringen samtidig gennemførtes på et forkert grundlag jf. ovenstående mangel på viden om konsekvenser, bør der snarest ske en revision af udpegningerne med tilhørende lodsejrhøring.

Lovforslagets almindelige bemærkninger:

Afsnit 1, side 3, andet afsnit:

Det fastlægges, at kommunalbestyrelsen skal foretage udpegningen af det Grønne Danmarkskort på baggrund af Digitale Naturkort, der vil være et nyt fælles vidensværktøj (jf. afsnit 2.1.2, side 7). Landbrug & Fødevarer vil gerne understrege vigtigheden af, at disse kort er veldokumenterede og bygger på nyeste viden om både forekomst af arter og naturtyper samt også indeholder viden om effekter for arter af at sammenbinde arealer og retningslinjer for en sådan sammenbinding. Før arealerne udpeges bør der endvidere foreligge en konsekvensvurdering af, om eventuel natur på disse lokaliteter vil kunne få negative konsekvenser for husdyrbrug m.v. i området. Ved potentielle konsekvenser kan arealerne ikke indgå i naturnetværket.

Afsnit 1.1, side 4, 4. nederste afsnit:

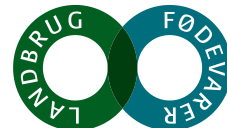
Det fremgår af bemærkningerne, at realiseringen af det Grønne Danmarkskort forventes at foregå gradvist i takt med, at der afsættes ressourcer til naturinitiativer.

Landbrug & Fødevarer er dybt bekymrede for, hvilken effekt det vil have for fx værdien af de arealer, der udpeges som potentiel natur, men som efterfølgende vil kunne ligge i en årrække uden, at der reelt er ressourcer til at realisere tiltag på arealerne. Som anført i indledningen vil en udpegning som potentielt naturområde kunne medføre en "brændemærkning" og et efterfølgende værditab.

Landbrug & Fødevarer skal i stedet foreslå, at der for at sikre en øget målretning af naturindsatsen, uden at det bremser muligheden for vækst og udvikling i landbrugs- og fødevarerhvervet, arbejdes med en model, hvor udpegningen af områder sker løbende, når der er økonomiske ressourcer til at realisere en eventuel indsats. Dette kan fx ske gennem en licitation blandt lodsejere, når der er ressourcer til rådighed. Ved at stille krav til de projekter, der kan komme i betragtning ved en evt. licitation, kan en høj grad af målretning sikres.

Afsnit 1.1, side 4, nederste 2 afsnit:

Det fremgår af bemærkningerne, at en realisering af det Grønne Danmarkskort blandt andet vil kunne ske gennem målretning af fremtidige tilskudsordninger, og at EU's landdistriktsprogram blandt andet vil kunne anvendes til at finansiere en omlægning af land- eller skovbrugsdrift til mere naturvenlig drift.

I dag sker der blandt andet via HNV-kortet en målretning af midlerne i landdistriktsprogrammet, således at disse i meget høj grad kun tildeles områder med et vist naturindhold og derfor ikke vil kunne anvendes på potentielle naturarealer. Der er endvidere pt. ikke nogen ordninger, som kan varetage en omlægning af landbrugsdrift til natur eller ekstensivering af landbrugsdrift.

Det er således vigtigt, at man fra Miljøministeriets side er opmærksom på de disse forhold, og at man lægger et ambitionsniveau for omfanget af udpegningerne, der står mål med de ressourcer, der reelt vil være til at realisere kortet. Landbrug & Fødevarer vil på det kraftigste tage afstand fra, at der sker en "overudpegning" af arealer og skal opfordre kraftigt til, at der i lovbemærkningerne nøje beskrives hvordan dette undgås.

Landbrug & Fødevarer bakker fuld ud op om, at realiseringen af det Grønne Danmarkskort skal ske på frivillig basis. Det bør understreges endnu tydeligere af både lovforslag og bemærkninger, at frivillighed er det bærende element i udmøntningen af planlægningen, og at det ikke kun er den eksisterende naturindsats, der baseres på frivillighed (jf. side 4, sidste afsnit), men at en kommende indsats ligeledes kun vil kunne gennemføres med lodsejerens aktive medvirken.

Afsnit 2.1.2, side 7-9:

Det fremgår, at kommunerne i deres udpegning forpligtes til at anvende de Digitale Naturkort samt nationale kriterier. Der lægges samtidig vægt på, at på de enkelte kommunalbestyrelses mulighed for at tilpasse planlægningen de lokale forhold (s.8). Der bør således være mulighed for, at kommunerne kan afvige fra denne kortlægning med baggrund i lokale forudsætninger og prioriteringer.

På side 8 anføres, at det nye planemne forventes at blive suppleret med en statslig vejledning om, hvad det nye planemne indebærer. Det forventes, at der vil ske en reel inddragelse af relevante interessenter – herunder Landbrug & Fødevarer - i udarbejdelsen af denne vejledning.

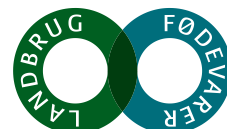
Det fremgår, af bemærkningerne side 9. 3. afsnit, at lovforslaget ikke vurderes i praksis at få selvstændig betydning i forhold til at begrænse eksisterende erhvervsinteresser eller andre væsentlige interesser. Dette gentages i afsnit 4, side 17, om økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet, hvoraf det fremgår, at der er tale om en *"strategisk udpegning af eksisterende og kommende natur, som ikke i sig selv indebærer en yderligere beskyttelse af de udpegede arealer eller rådighedsindskrænkninger i øvrigt for ejerne af arealerne. Der er således tale om generel, erstatningsfri regulering svarende til anden generel regulering på natur- og miljøområdet, som er begrundet i almene hensyn, dvs. hensynet til naturbeskyttelsen nationalt og på fællesskabsplan."*

Landbrug & Fødevarer noterer sig, at det fremgår af både lovbemærkningerne og Naturplan Danmark, at Grønt Danmarkskort ikke i sig selv medfører ny regulering, men finder det bydende nødvendigt, at man i bemærkningerne til lovforslaget og i forbindelse med gennemgang af de økonomiske konsekvenser tager højde for følgende to forhold:

- A. Betydning af ny natur for erhvervets fremtidige udviklingsmuligheder
- B. Betydningen af kommunens pligt til at virke for, at kommuneplanen omsættes til virkelighed jf. planlovens § 12, 1.

Ad A:

Udpegning af potentiel natur og udsigten til at der etableres nye naturområder vil kunne få helt afgørende betydning for blandt andet husdyrbrug.

Med den ændring af husdyrloven, der skete i 2011, blev kravene til både Natura 2000 områder (kategori 1) og anden natur skærpet (kategori 2 og 3). Loven betød blandt andet, at de specifikke ammoniakreduktionskrav ændredes fra et krav for den maksimale merdeposition til et krav om maksimal totaldeposition for en række naturtyper. Samtidig blev langt flere naturarealer omfattet af konkrete eller vejledende lovkrav.

Husdyrlovens § 7 fastsætter bestemmelser for den maksimalt tilladte påvirkning (totaldeposition) af ammoniak på ammoniakfølsomme naturområder. I bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse af husdyrbrug (bilag 3) er defineret 3 kategorier af ammoniakfølsom natur, som der skal tages hensyn til ved godkendelse af husdyrbrug.

Kategori 1 omhandler nærmere bestemte ammoniakfølsomme naturtyper beliggende indenfor internationale naturbeskyttelsesområder (habitatområder og områder udpeget i medfør af EU's fuglebeskyttelsesdirektiv), mens kategori 2 og 3 er naturtyper beliggende uden for de internationale naturbeskyttelsesområder. Endvidere stilles der krav i forbindelse med revurdering af eksisterende husdyrbrug.

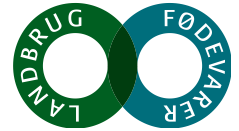
Tabel 1. Beskyttelsesniveau i miljøgodkendelse af husdyrbrug for ammoniakfølsomme naturtyper

Naturtyper	Fastsat beskyttelsesniveau (fra det samlede, ansøgende anlæg)
Kategori 1. § 7 stk. 1, nr. 1 (ammoniakfølsomme habitatnaturtyper, § 3 heder og overdrev inden for Natura 2000)	Max. totaldeposition afhængig af antal husdyrbrug i nærheden. 0,2 - 0,7 kg N/ha/år
Kategori 2. § 7 stk. 1, nr. 2 (§ 3 heder > 10 ha, § 3 overdrev > 2,5 ha, højmoser og lobeliesøer uden for Natura 2000)	Max. totaldeposition på 1,0 kg N/ha pr. år
Kategori 3. Heder, moser og overdrev, som er beskyttet af naturbeskyttelseslovens § 3, og ammoniakfølsomme skove.	Max. merdeposition \geq 1,0 kg N/ha pr. år.

I relation til Grønt Danmarkskort kan det blive en alvorlig hæmsko for udvikling af husdyrproduktionen, hvis der kommer flere nye naturområder, eller hvis eksisterende små naturområder sammenbindes eller udvides, så de får status af kategori 2. Hvis der løbende etableres flere og større naturområder, kan det i visse områder blive helt eller delvist umuligt at udvide, tilpasse og opretholde husdyrbrug og disse vil opleve meget betydende værditab, ligesom råvareproduktionen til slagterier og mejerier sættes under yderligere pres.

På denne baggrund vil enhver investering eller vedligeholdelse indenfor eller i nærheden af områder udpeget i det Grønne Danmarkskort være risikabelt, hvis der må påregnes skabt ny følsom natur i husdyrbrugets nærområde.

Set i lyset af dette vil der være en stor sandsynlighed for, at mange lodejere vil være tilbageholdende med at etablere ny naturområder. Det skal derfor overvejes politisk, hvordan denne situation kan løses. At der er tale om et reelt problem underbygges af, at Grønt Fremdriftsforum, der er nedsat af miljøministeren til at følge processen omkring Natura 2000-planlægningen og

repræsenterer en række foreninger og organisationer, på sit seneste møde enedes om følgende formulering:

"Interesseorganisationerne i Grønt Fremdriftsforum har på et møde den 26. september diskuteret muligheder og barrierer for etablering af ny natur f.eks. gennem sammenlægning af eksisterende naturarealer. Der er enighed om, at etablering af sammenhængende naturarealer både naturmæssigt og erhvervmæssigt kan være en fordel, idet naturarealerne bliver mere robuste over enkelthændelse, randpåvirkninger og klimaændringer, og da større enheder til ekstensiv drift (naturpleje) vil være mere rentable.

Organisationerne er også enige om, at der er væsentlige barrierer, som kan betyde, at erhvervet og den enkelte lodsejer i praksis ikke ønsker at indgå aftaler om etablering af sammenhængende eller anden ny natur. Mere natur kan medføre øgede restriktioner, idet arealer, som f.eks. afkaster krav til totaldeposition efter husdyrgodkendelsesloven, på sigt vil øges. Der er behov for, at positive incitamenter til at indgå aftaler om etablering af sammenhængende natur overvejes og iværksættes parallelt med eventuelle tiltag til at sikre en mere robust natur. Organisationerne er klar over, at det er en vanskelig problemstilling uden enkle svar, og anmoder ministeren om være opmærksom på problemstillingen, når der besluttet virkemidler til kommunernes gennemførelse af Natura 2000-planerne."

Ad B:

Det fremgår af bemærkningernes side 8, at Planlovens § 12, stk., fastlægger at

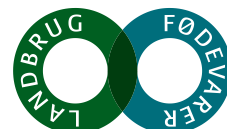
"kommunalbestyrelsen har pligt til at virke for kommuneplanens gennemførelse... De kommunale myndigheder skal således... arbejde for, at kommuneplanen omsættes vil virkelighed. Det betyder f.eks., at kommunalbestyrelsen skal vurdere såvel konkrete ansøgninger som kommunens egne dispositioner ... i relation til kommuneplanens bestemmelser."

Bestemmelsen i § 12, stk. 1, 2. led ("herunder ved udøvelse af beføjelser i medfør af lovgivningen"), giver generelt kommunalbestyrelsen adgang til at afslå ansøgninger om tilladelser og dispensationer, ikke alene efter planloven men også ved deres administration af anden lovgivning inden for de skønsmæssige beføjelser, som denne lovgivning giver mulighed for, og under overholdelse af almindelige forvaltningsretlige principper om bl.a. ligebehandling og proportionalitet. Kommunalbestyrelsen kan således under visse betingelser tillægge planlægningen afgørende betydning ved vurderingen af den konkrete sag."

På denne baggrund bør det fremgå meget tydeligt af lovforslaget, hvilke konsekvenser en udpegning til potentiel natur vil have for ansøgninger om tilladelser og dispensationer efter både planloven og anden lovgivning i eller i nærheden af de udpegede områder. Der bør fremgå klart hvilken retsvirkning retningslinjerne kan få i forbindelse med konkrete ansøgninger/projekter. Der bør også fastsættes et skøn over de økonomiske konsekvenser der vil være for erhvervet samt afledte samfundsøkonomiske konsekvenser i form af fx faldende råvaregrundlag til fødevarerindustrien.

Landbrug & Fødevarer skal med henvisning til ovenstående foreslå, at følgende formulering indarbejdes i lovforslaget for at sikre, at udpegning af potentielle naturområder ikke får nogen betydning for den kommende kommunale administration:

Udpegningen til naturnetværk har i sig selv ikke nogen konsekvenser for den fortsatte anvendelse af arealer til jordbrug og lignende aktiviteter. At et areal er udpeget som en del af naturnetværket

må ikke have nogen konsekvenser for miljøregulering af jordbruget i generel forstand hverken i forbindelse med regulering af eksisterende aktiviteter eller i forbindelse med kommunernes behandling af ansøgninger efter anden lovgivning.

Hvis det Grønne Danmarkskort viser sig at få betydning for udvikling af landbrugsbedrifter og anvendelsen af arealer i eller i nærheden af kortlagte områder skal dette udløse erstatning til de berørte lodsejere, da der efter Landbrug & Fødevarers opfattelse vil være tale om en urimelig krænkelse af lodsejeres råderet over deres arealer.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 11a, stk. 3, side 22:

§ 11 a, stk. 3 fastlægger de nationale kriterier, der skal ligge til grund for kommunalbestyrelsens udpegning af områder.

Første kriterie peger på eksisterende Natura 2000-områder på land samt øvrige eksisterende værdifulde naturområder. I bemærkningerne præciseres sidstnævnte til, at omfatte blandt andet "større skove". Det fremgår ikke af bemærkningerne, hvad der skal forstås ved begrebet "større skove" lige som det heller ikke sandsynliggøres, hvorfor disse skove i sig selv bør være udpegningsgrundlag. Det bør således foretages en grundigere gennemgang af naturindholdet som grundlag for en udpegning som "værdifuld natur".

I forbindelse med retningslinje 3 - naturområder, der bidrager til andre formål – henvises til eksempler udarbejdet af det tværministerielle samarbejde. Landbrug & Fødevarer skal i den forbindelse kraftigt understrege, at omfanget af landbrugsjord i omdrift, der medtages i sådanne udpegninger bør minimeres jf. tidligere bemærkninger i dette høringssvar vedr. økonomiske konsekvenser for landbrugserhvervet.

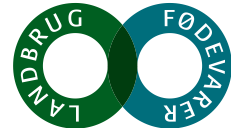
Forbud mod gødskning og sprøjtning samt vejledende bødeniveau

Generelle bemærkninger:

Landbrug & Fødevarer er imod forslaget om et generelt forbud mod at gødske og sprøjte arealer omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. Forslaget vil indebære en markant indskrænkning i den nuværende råderet over arealerne og vil betyde, at arealerne i vid udstrækning mister deres dyrkningsmæssige værdi. Det vil give anledning til væsentlige omkostninger for en stor del af de berørte bedrifter.

Særligt kvægbedrifter vil blive ramt hårdt, da mange engarealer med permanent græs udgør en vigtig del af bedrifternes grovfoderproduktion og indgår i harmoniarealet. Et forbud mod at gødske og sprøjte vil ikke kun medføre, at udbyttet på arealerne falder, men også at kvaliteten af foderet forringes. Der er et relativt begrænset marked for grovfoder, og de alternativer til hø og græsensilage, som er på markedet, er både dyrere og har en ringere foderværdi. Kvægbedrifter er som udgangspunkt derfor meget afhængige af at kunne producere tilstrækkeligt grovfoder på egne arealer til at dække eget forbrug. En stor del af de berørte engarealer bidrager væsentligt til at sikre bedrifternes forsyningsikkerhed.

Videncentret for Landbrug har beregnet et årligt driftstab på op til 5000 kr. pr. ha, med et groft skønnet gennemsnit på 1500 kr. pr. ha. Indgår arealerne i bedriftens harmoniareal, kommer udgifter til at finde alternative afsætningsmuligheder for husdyrgødning oveni, ligesom særlige

forhold vedr. specialproduktion, foderforsyning og ukrudtsbekæmpelse kan gøre driftstabet endnu større. For en række bedrifter vil tabet således være endog meget større end det gennemsnitlige tab.

Dertil kommer en væsentlig forringelse af jordværdien ved handel. Videncentret for Landbrug har på baggrund af en minirundspørge blandt landbrugsmæglere vurderet, at det gennemsnitlige værditab vil være på 40.000 kr./ha. På de 45.000 ha, som bliver berørt af forbuddet svarer det til et samlet værditab på i alt 1.8 mia. kr.¹

Det er helt uforståeligt, at Regeringen erstatningsfrit vil gennemføre et så indgribende og produktionshæmmende indgreb overfor landbruget. Det står i skærende kontrast til de initiativer, som regeringen lagde op til med Vækstplan Fødevarer fra april 2014 og regeringens udmelding i Naturplan Danmark om, at der skal være balance mellem naturpolitikken og hensynet til landbrugets fortsatte produktionsmuligheder.

Det er Landbrug & Fødevarers vurdering, at indgrebet vil ramme en lang række bedrifter så intensivt, at det er ekspropriation karakter, og indgrebet må derfor som minimum udløse fuld erstatning.

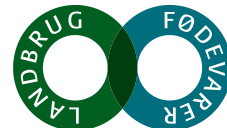
Ikke målrettet naturindsats

Det er endvidere Landbrug & Fødevarers vurdering, at et forbud mod at gødske og sprøjte på § 3 arealer ikke udgør et målrettet og omkostningseffektivt tiltag, for at sikre den danske biodiversitet. Det vil således tage mange år og kræve regelmæssig pleje, før der udvikler sig den ønskede næringsfattige natur med høj biodiversitet på disse arealer. Det største potentiale for at sikre, bevare og udvikle biodiversiteten er at gennemføre en målrettet indsats på de arealer, der allerede i dag rummer værdifuld og sårbar natur, men hvor den er truet af tilgroning eller pladsmangel. Der bør i følge flere eksperter især fokuseres på at sikre tilstanden på de historiske overdrev og gennem udlægning af urørt skov – initiativer, som i øvrigt ikke er særligt synlige i Naturplan Danmark.

Det skal også understreges, at de § 3 arealer, som i dag lovligt gødskes og sprøjtes, har været drevet landbrugsmæssigt gennem mere end 22 år – og ofte i mange årtier - og i 1992 blev beskyttet med denne drift. Tilstanden på arealerne er således ikke blevet forringet siden beskyttelsen trådte i kraft, men driften har været med til at fastholde arealerne i en uændret tilstand. Et forbud mod at gødske og sprøjte griber imidlertid ind i den hidtidige praksis, og vil derfor medføre en tilstandsændring på arealerne med henblik på at skabe noget andet natur, end det, der oprindeligt blev beskyttet. Dette ses ikke at være det oprindelige formål med naturbeskyttelseslovens § 3, da der er med andre ord vil være tale om at gennemføre tilstandsændringer på arealerne med henblik på at etablere ny natur eller lave naturgenopretning. Sådanne tiltag udløser endvidere normalt erstatning til de berørte lodsejere.

Endelig skal det understreges, at det økonomiske incitament til at fortsætte driften af disse arealer i meget stor udstrækning er knyttet til en fortsat mulighed for at gødske og sprøjte. Langt de fleste af arealerne drives i dag med høslæt og afgræsning. Der er stor risiko for at den drift vil ophøre på mange af de berørte arealer, fordi det ikke længere vil være rentabelt for landmanden at fortsætte. Indgrebet vil dermed have den utilsigtede konsekvens, at arealerne gror til og driften reduceres til et minimum i form af en lovpligtig rydning hvert 5. år i henhold til driftsloven. Det understøtter ikke

¹ Videncentrets beregninger fremgår af artikel på Landbrugsinfo: https://www.landbrugsinfo.dk/Miljoe/Natur-og-arealforvaltning/Sider/Vurdering-af-de-oekonomiske-konsekvenser-ved-goedningsforbug_pl_14_1939.aspx

udviklingen af de ønskede naturværdier. Tværtimod kan tilgroningen give anledning til en øget spredning af invasive og ruderate arter. Derudover vil det medføre tab af landskabelige og kulturhistoriske værdier i landskabet, ligesom tilgroningen vil forringe vilkårene for en række eng- og vadefugle, der er afhængige af lysåbne, afgræssede arealer.

Mindre naturpleje

En af de største trusler mod den lysåbne natur er øget tilgroning. Derfor er der i regeringens Naturplan Danmark, et mål om at sikre mere naturpleje af de sårbare og beskyttede arealer i Danmark, og herunder at naturpleje fremover i langt større udstrækning skal være en driftsgren. Det er en ambition og dagsorden Landbrug & Fødevarer kun kan bakke op om, og som vi har arbejdet for at fremme gennem flere år. Det er i dag vanskeligt at få økonomien til at hænge sammen, når man udfører naturpleje. Dertil kommer en lang række bureaukratiske og strukturelle barrierer, som spænder ben for initiativet og gør det til en risikofyldt affære som landmand at kaste sig ud i at lave naturpleje. Der er imidlertid en række initiativer i gang i bla. NaturErhvervstyrelsen, som især skal bløde op for problemer med tilskudsordninger, kontrol mv.. Det finder vi positivt.

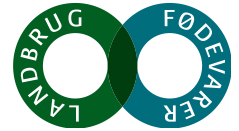
Det er derfor også i dette lys ekstremt uhensigtsmæssigt og beklageligt at gennemføre et forbud mod at gødskede og sprøjte § 3 arealer. En del af de gødskede § 3 arealer spiller en afgørende rolle i forbindelse med naturpleje af mere ekstensive arealer. De gødskede og mere produktive arealer bidrager således til, at der er det nødvendige foder til dyrene om vinteren, ligesom det sikrer en stabil fodergræsforbrug om sommeren til supplerende af afgræsning på mere ekstensive arealer. De gødskede og sprøjtede § 3 arealer er dermed til at sikre rentabiliteten i forbindelse med afgræsning og naturpleje af mere ekstensive, ugødskede og værdifulde naturarealer.

Konsekvensen af et forbud er dermed ophør med pleje – ikke kun på de pågældende arealer, men også mere ekstensive naturarealer - fordi plejen samlet set ikke længere kan løbe rundt for de berørte landmænd. Det skal kraftigt understreges, at det langt fra er en guldrandet forretning at lave naturpleje i dag, og det er en stor udfordring nationalt at sikre den nødvendige pleje af de lysåbne beskyttede naturarealer i Danmark. En yderligere forringelse af vilkårene for de landmænd, som i dag allerede udfører den ønskede pleje, er derfor dybt uhensigtsmæssig og vil for nogle, være det, der vælter læsset, så de helt ophører med at lave naturpleje – stik imod miljøministerens visioner og ønsker om mere naturpleje, som fremgår af Naturplan Danmark.

Retssikkerhedsmæssige betænkeligheder

Arealer omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, er alene vejledende registreret, og denne registrering er ikke bindende for myndigheder eller lodsejer. Registreringen som beskyttet areal hviler enten alene på luftfototolkning eller også på en konkret feltbesigtigelse af arealet. Der er imidlertid ikke fastlagt entydige kriterier for, hvornår et areal er beskyttet i form af f.eks. krav om tilstedeværelse af konkrete plantearter og deres udbredelse på arealet, ligesom der heller ikke er fastlagt specifikke krav til hvilken registreringsmetode, der skal anvendes. Afgørelsen af et areals beskyttelsesstatus tager således udgangspunkt i et konkret skøn baseret på en ikke-udtømmende liste over karakteristika, fastlagt alene ved vejledningstekst. At der ikke er fastsat konkrete krav/minimumskrav til grundlaget for skønnet, f.eks. ved krav til registreringsmetode, giver anledning til bekymring for lodsejeres retssikkerhed.

Denne bekymring styrkes af, at registreringen af et areal som beskyttet efter § 3 løbende har fået, og nu igen får, stadig mere indgribende konsekvenser for borgerne. Først ved indførelsen af nye naturtyper, senere i medfør af integreringen i anden lovgivning, herunder husdyrgodkendelsesloven og randzonenloven, og endelig med det foreliggende lovforslag om forbud mod gødskning og sprøjtning og forslag om øgede vejledende bød størrelse for overtrædelser.

Skønbeføjelsen over, efter hvilke kriterier og "hvor meget, der skal til for" at beskyttelsen indtræder, påhviler kommunerne. Forvaltning af naturbeskyttelsesloven medfører dog heller ikke et krav om en særlig efteruddannelse og hviler derfor i høj grad på meget individuelle skøn og erfaringsgrundlag. Det indebærer at registreringerne er foretaget på et meget varierende niveau på tværs af 98 kommuner.

Dertil kommer, at en lodsejer ikke bliver informeret direkte, når kommunen registrerer beskyttet areal på hans eller hendes ejendom. Dette forhold kan vanskeligt forsvares, såfremt et forbud mod gødskning- og sprøjtning træder i kraft, og der bør derfor som minimum rettes direkte henvendelse til lodsejere med § 3 beskyttede arealer.

Der ses en stigende tendens til, at bevisbyrden vendes om, således at det f.eks. påhviler lodsejer at godtgøre, at et areal, der er blevet omlagt, ikke kunne opfylde kriteriet for beskyttelsen. Det er en yderst vanskelig opgave, herunder i særdeleshed at argumentere i mod et kommunalt skøn. Det samme forhold gælder i forbindelse med fastlæggelse af hidtidig dyrkningspraksis. Det påhviler således i stadig større omfang lodsejeren at godtgøre regelmæssig omlægnings-, gødsknings og sprøjtepraksis fra før 1992 og frem til nu. Dette kan være ekstremt vanskeligt, og bliver selvsagt ikke nemmere i takt med at vi kommer længere væk fra 1992. Det kan f.eks. ikke nødvendigvis ses på et luffoto taget om sommeren eller efteråret, at et areal er omlagt med græs i foråret. Derfor har vi flere eksempler på arealer, som fejlagtigt er blevet registreret som § 3 og som fastholdes i en sådan registrering, til trods for at arealerne regelmæssigt gennem mere end 22 år er blevet omlagt hyppigere end hvert 7. år. Denne problemstilling forstærkes kun yderligere med et forbud mod at gødske og sprøjte § 3 arealer, da det griber direkte ind i den fortsatte drift af arealerne.

Landbrug & Fødevarer finder det dybt bekymrende, at der indføres så indgribende tiltag på et så utilstrækkeligt retsgrundlag. Der er - uanset om forbuddet mod at gødske og sprøjte vedtages – et påtrængende behov for, at retsstillingen på dette område gøres gennemskuelig, således at det er klart for den enkelte lodsejer, hvornår beskyttelsen indtræder. Vi skal derfor på det kraftigste opfordre til, at naturbeskyttelseslovens § 3 revideres, så der i loven og præciseret i en vejledning fastsættes håndgribelige og ensartede retningslinjer for, hvornår et areal er omfattet af en § 3 beskyttelse og konkrete minimumskrav til registreringsmetode.

Bemærkninger til lovtæksten:

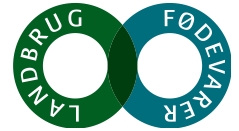
Ad § 2 stk. 1 nr. 2 (§ 3a stk. 1)

Bestemmelsen imødegås på det kraftigste, da den vil være uacceptabelt indgribende og i et stort antal tilfælde have karakter af ekspropriation.

Subsidiært bør bestemmelsens rækkevidde begrænses, så den ikke omfatter ferske enge og strandenge. For disse arealtyper gælder, at der ofte vil være tale om driftsmæssigt væsentlige arealer. De vil fortsat være beskyttede mod ændring af tilstanden, så der vil ikke kunne blive tale om nogen naturmæssig forringelse samtidig med, at især en fortsat gødskning vil forøge sandsynligheden for, at der opretholdes en fortsat drift, så arealerne bibeholdes som enge og strandenge. I modsat fald vil der være stor risiko for, at den hidtidige drift opgives, så de skifter karakter til det indhold, der følger af den begrænsede pasning driftsloven kræver (jf. bemærkninger ovenfor).

Ad § 2 stk. 1 nr. 2 (§ 3a, stk. 2 og stk 3)

Det er uforståeligt, at ministeren skal fastsætte regler om sin egen administration. Bestemmelsen foreslås ændret til, at ministeren kan dispensere fra stk. 1. Bestemmelsen skal efter

bemærkningerne bruges til at fastsætte undtagelser for bl.a. økologiske landbrug ligesom der kan dispenseres for andre landbrug, hvor indgrebet udgør ekspropriation.

Ad. § 2 stk. 1, nr. 6 (§ 89, stk 5)

Det anføres at, det vil være en skærpende omstændighed, hvis overtrædelsen er begået i forbindelse med udøvelsen af et erhverv.

Landbrug & Fødevarer anser bestemmelsen for unuanceret, da den opståede skade ved en overtrædelse af reglerne kan være helt uafhængig af, om skaden er opstået i forbindelse med udøvelsen af et erhverv eller ej. Det må være karakteren af skaden, der er afgørende for bødestraffens størrelse.

Det afgørende må være, hvorvidt overtrædelsen i erhvervsmæssigt øjemed er sket med det formål at sikre en økonomisk gevinst. Dette vil kunne være et selvstændigt skærpende element.

Lovforslagets almindelige bemærkninger:

Afsnit 1, side 3

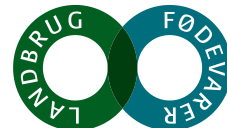
Det fremgår af teksten, at lovforslaget følger op på tre af anbefalingerne fra Natur- og Landbrugskommissionen.

Nærlæses Natur- og landbrugskommissionen anbefaling 4 om bedre beskyttelse af naturarealer, lyder en af de anbefalede handlinger, at "*der skal fastsættes regler, som forbyder eller begrænser muligheden for at gøde eller sprøjte på beskyttede naturarealer.*" Kommissionen har således ikke lagt sig fast på, at der skal gennemføres et totalt forbud mod gødskning og sprøjtning på beskyttede naturarealer, men at en begrænsning ligeså vel er en mulighed. Miljøministerens forslag om et total forbud synes derfor at lægge op til en unødigt indskrænkende fortolkning af Kommissionens anbefalinger.

Vedrørende den påtænkte undtagelse af arealer, der anvendes til afgræsning for økologiske husdyr. Undtagelsen henvises til at understøtte regeringens målsætning for økologisk jordbrug. Landbrug & Fødevarer finder det konstruktivt at regeringen gerne vil fremme den økologiske produktion. Vi finder imidlertid at dette bør hvile på positive incitamentter for økologien frem for yderligere restriktioner for den konventionelle produktion. Argumentet om en undtagelse for de økologiske producenter er i denne sammenhæng desuden vanskeligt at forstå, set i lyset af ministerens egen begrundelse for, hvorfor et forbud mod gødskning er nødvendigt. Økologisk husdyrgødning/gødskning af naturarealer har alt andet lige den samme effekt på artsdiversitet som konventionel husdyrgødning, ligesom afgræsning med konventionelt kvæg har de samme positive effekter på arealet, som afgræsning med økologisk kvæg.

Derfor bør undtagelsesmuligheden udvides til at omfatte alle typer bedrifter, der bliver direkte ramt i forhold til deres sædvanlige drift. Subsidiært må undtagelsen som minimum udstrækkes til at omfatte alle bedrifter, hvor der foretages afgræsning på de berørte arealer.

Vedrørende bemærkningen om, at der ikke påtænkes generelle undtagelser fra det foreslåede forbud mod sprøjtning. Det skal understreges, at det kan give jordejere særlige udfordringer at skulle søge dispensation til bekæmpelse af invasive arter, som de er forpligtede til at bekæmpe. Det virker unødigt bureaukratisk, særligt da jordejere kan sanktioneres både med bøde og tilbagebetalingskrav af landbrugsstøtten i tilfælde af manglende bekæmpelse.

Afsnit 1.1 Formål og baggrund, side 5:

I 3. afsnit på side 5 fremgår det, at forbuddet mod gødskning- og sprøjtning skal gælde alle § 3 arealer, men i praksis vurderes kun at have betydning for estimeret 35.000 ha eng- og strandensarealer inkl. strandoverdrev, hvorpå der kan have været en hidtidig lovlig drift med gødskning. Det fremgår at estimatet over de berørte arealer, er foretaget på baggrund af eksisterende data i Danmarks Miljøportal pr. august 2013 og tal for tildelte gødningsnormer til de pågældende arealer pr. august 2013.

Videncentret for Landbrug estimerer ved anvendelse af en tilsvarende metode, men på baggrund af data fra 2012, at op mod 54.000 ha berøres af forbuddet. Ved en nærmere analyse af afgrødekoderne på arealerne, anslår Videncentret for Landbrug imidlertid, at 45.000 ha er et mere retvisende estimat af det berørte areal².

Landbrug & Fødevarer stiller sig undrende overfor, at der er så stor forskel på hhv. Miljøministeriets og Videncentret for Landbrugs estimat over det berørte areal. Vi skal derfor anmode om at det præciseres yderligere i lovbemærkningerne hvordan estimatet på ca. 35.000 ha er fremkommet, og hvorfor dette estimat er væsentlig lavere end Videncentret for Landbrugs estimat..

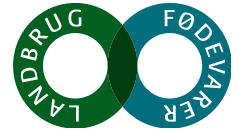
I 4. afsnit fremgår det, at belastning med kvælstof og fosfor ensretter naturen med tab af mangfoldighed til følge, fordi nogle få arter og naturtyper fremmes på bekostning af andre. Denne påstand imødegås ikke, men det er nødvendigt at bemærke, at det kun er de § 3 arealer, der allerede ved beskyttelsens indførelse blev gødsket og sprøjtet, som fortsat lovligt må gødes og sprøjtes. Man valgte ved lovens indførelse, at lade bl.a. de ferske enge blive omfattet af § 3 beskyttelse, selvom de blev gødet og sprøjtet. At der er § 3 beskyttede naturarealer, med begrænset biodiversitet skyldes derfor i høj grad, at man ved lovens indførelse valgte at medtage disse arealer i beskyttelsen. Dette gælder i særdeleshed også de gødede kulturenge, som også må omlægges, hvis det har været hidtidig praksis. Disse arealer er, og var da de blev beskyttede, naturligt nok langt mere artsfattige end arealer, der aldrig har været gødet.

Det anføres i 5. afsnit, at sprøjtemidlernes belastning i Danmark er steget med 35 % i perioden fra 2007 til 2011. Dette udsagn tegner imidlertid et unuanceret billede af anvendelsen af sprøjtemidler i Danmark. Nedenfor er opsummeret fra artikel på Landbrugsinfo, der nuancerer og forklarer dynamikken bag denne stigning:

Sammendrag

Bekæmpelsesmiddelstatistikken for 2011 viser, at salget af aktivstoffer er steget med 9 pct. i forhold til 2010. Behandlingshyppighed (BH) var i 2011 på 3,18 beregnet efter den nye metode. Dette svarer til en stigning på 13 pct. i BH fra 2010 til 2011. Der er klare indikationer for, at det øgede salg ikke er ensbetydende med øget behandlingsintensitet i praksis, da der er lagt større mængder af bekæmpelsesmidler på lager som følge af de varslede, forhøjede pesticidafgifter. For første gang indeholder statistikken opgørelse af belastningsomfang. Det høje salg i de seneste år betyder, at belastningen i forhold til den solgte mængde over den femårige periode er steget med 35 procent. Fra 2010 til 2011 er sket et fald på 8 procent. Belastningsomfanget er meget påvirket af enkelte produkter. Et enkelt af skadedyrsmidlerne cypermethrin udgør i perioden 2007 til 2011 henholdsvis 3, 19, 24, 23 og 9 procent af den samlede belastning (B). Et stort fald i salg af dette produkt er en væsentlig årsag til, at belastningen faldt med 8 procent fra 2010 til 2011. Det har stor betydning ved vurdering af stigningen på

² Jf. artikel på Landbrugsinfo: https://www.landbrugsinfo.dk/Miljoe/Natur-og-arealforvaltning/Sider/Vurdering-af-de-oekonomiske-konsekvenser-ved-goedningsforbug_pl_14_1939.aspx

*35 procent i perioden 2007 til 2011, at salget af cypermethrin i udgangsåret 2007 har været meget lavere end både årene før og efter.*³

Det fremføres endvidere på side 5, sidst i femte afsnit, at et forbud mod anvendelse af pesticider på § 3-beskyttede arealer udgør et væsentligt bidrag til at reducere sprøjtemidlernes negative indvirkning på natur og biodiversitet. Ifølge DCEs er det 5-6 % af § 3 arealet, der behandles med pesticider, hvoraf 61 % af sprøjtningen sker mod ukrudt og 34 % mod sygdom. Endvidere anslår DCE, at det gennemsnitlige behandlingsindeks (BI) er på 0,2⁴. Der er med andre ord tale om en begrænset anvendelse af pesticider på § 3 arealer i dag. Det er derfor yderst vanskeligt at forstå, at en så beskeden anvendelse af pesticider kan bidrage *væsentligt* til at reducere sprøjtemidlernes negative indvirkning på natur og biodiversitet - medmindre problemet overordnet set er meget lille. Teksten bør derfor præciseres, så sprøjtningens reelle omfang fremgår mere klart, og deraf den reelle betydning af et forbud mod at sprøjte de pågældende arealer.

I sidste afsnit på side 5 fremgår det, at formålet med indførelsen af forbuddet mod gødskning og sprøjtning af de beskyttede naturtyper er *"at sikre en væsentligt forbedring af biodiversiteten på de beskyttede naturområder i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens formål og formålet med naturbeskyttelseslovens § 3"*. Vi stiller os uforstående overfor dette udsagn. Et formål om at sikre en væsentligt forbedring af biodiversiteten på de beskyttede § 3 arealer, udgør således en væsentlig ændring af naturbeskyttelsesloven, og i særdeleshed formålet med § 3.

Det er vores vurdering, at forvaltning af naturtyper i en lov, der uden nærmere præcisering rummer forbud mod "væsentlig tilstandsændringer", men som tilskrives et biodiversitetsformål, vil få øget retsvirkning, da "væsentlige ændring" ud fra et biodiversitetshensyn også må omfatte den situation, hvor en enkelt art forsvinder. Dette understøttes af, at naturbeskyttelseslovens bestemmelser er knyttet til det konkrete areal og ikke til et overordnet mål om national bevarelse af naturtyper og arter. Der lægges derved op til en yderst restriktiv fortolkning af loven.

Hvis naturbeskyttelsesloven og herunder lovens § 3 tilskrives et specifikt formål om at forbedre biodiversiteten, bør dette følges af en gennemgribende revision af loven og en udpegning af arealer, arealtyper og størrelse, der med realistiske vurderinger forventes at kunne bidrage til et biodiversitetsformål. Vi finder det helt afgørende, at der ses langt mere holistisk på målet om sikring af biodiversiteten og at dette formål ikke føres specifikt ind i en lovgivning, der ikke er gearret til formålet.

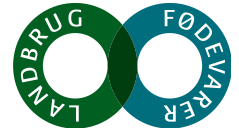
Afsnit 2.2.1.1 Gældende ret, side 9

Det fremgår at forbuddet mod tilstandsændringer i § 3 indebærer, at hidtidig lovlig drift, herunder gødskning og sprøjtning, kan fortsættes, dvs. i samme omfang og med samme hyppighed som eventuel gødskning og sprøjtning har fundet sted forud for at det pågældende areal blev omfattet af beskyttelsen. Det anføres endvidere, at der dog i henhold til bemærkningerne til naturbeskyttelsesloven gælder et gødskningsforbud på heder og moser, ligesom der som udgangspunkt er forbud mod gødskning på biologiske overdrev, da en sådan praksis ikke er forenelig med tilstedeværelsen af naturtypen.

³ Se hele artiklen her:

https://www.landbrugsinfo.dk/Planteavl/Plantevaern/Bekaempelsesmidler/Sider/Bekaempelsesstatistik_2011_pl_12_1087.aspx#pesticid

⁴ Jf. Strandberg et al. (2012): Vurdering af omfang og konsekvenser af sprøjtning og gødskning af § 3-beskyttede naturarealer. Notat fra DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi. Institut for Bioscience.

Dette er ikke en korrekt udlægning af gældende regler. Forbuddet mod at gødske og sprøjte gælder kun, såfremt det ikke har været hidtidig drift. Bemærkningerne til naturbeskyttelsesloven er ikke stærke nok til at skærpe lovens bestemmelser om tilstandsændringer. Det fremgår blandt andet af Natur- og Miljøklagenævnets praksis for arealer beskyttet som overdrev. Ligeledes er der eksempler på, at arealer, der tidligere er vejledende registreret som eng, har fået ændret registreringen til mose. Der er ikke en faglig klar entydighed om grænsen mellem eng og mose, hvorfor registreringen som henholdsvis eng eller mose ikke kan lægges til grund ved en vurdering af, hvilke arealer, der efter de nuværende regler, lovligt må gødskes. Teksten i fjerde afsnit bør derfor præciseres i overensstemmelse med ovenstående bemærkninger.

Ad 2.2.1.3 Erstatning, side 11:

Det anføres i andet afsnit, at forbuddet mod gødskning og sprøjtning i almindelighed er generel erstatningsfri regulering. Dette imødegås på det kraftigste, idet der er tale om et indgreb i en lovlig drift og ikke blot et forbud mod intensivisering af hidtidig drift.

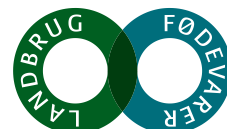
Endvidere fremgår det af 3. afsnit, at forbuddet generelt *"vurderes at være af begrænset intensitet, idet det ikke er til hinder for fortsættelse af hidtidig lovlig udnyttelse af arealerne, i det omfang der ikke er tale om gødskning og sprøjtning, og fordi det vurderes, at forbuddet i de fleste tilfælde vil omfatte arealer, der er ekstensivt drevet. Forbuddet mod gødskning og sprøjtning griber i et begrænset omfang ind i den aktuelle drift, idet der foreslås et forbud mod nogle af de aktiviteter, der foregår på arealerne i dag."*

Landbrug & Fødevarer stiller sig helt uforstående overfor denne vurdering. For det første skal det understreges, at netop muligheden for at gødske- og sprøjte i mange tilfælde er afgørende for, at det er rentabelt at forsætte den landbrugsmæssige drift med høslæt og afgræsning på arealerne. At forbuddet ikke forbyder fortsat afgræsning, høslæt og evt. regelmæssig omlægning, er ikke det samme som at indgrebet kun griber begrænset ind i den aktuelle drift. Dette forhold bør derfor ikke tillægges betydning ved vurderingen af indgrebets intensitet, da faktum er, at mange landmænd vil sætte penge til ved at fortsætte driften, når der ikke kan gødskes og sprøjtes. Påstanden om, at indgrebet primært vedrører arealer, der drives ekstensivt imødegås også. Der vil i mange tilfælde være tale om arealer med permanent græs, som udbyttes intensivt til høslæt og afgræsning, og som spiller en vigtig rolle for de pågældende bedrífers produktion af grovfoder. Det kan ikke betegnes ekstensiv drift.

Det fremgår af 3. afsnit, at det ikke kan udelukkes, at forbuddet i særlige tilfælde vil ramme så intensivt, at der vil være tale om ekspropriation. Landbrug & Fødevarer er ikke enige i denne vurdering. Der vil være tale om et indgreb med en ofte betydelig intensitet for så vidt angår ferske enge og strandenge. Indgrebet er derfor så intensivt, at det har ekspropriationslignende karakter for en stor del af de berørte bedrífere. Det fremgår af samme afsnit, at såfremt der ikke kan opnås enighed om, hvorvidt indgrebet er udtryk for ekspropriation, må spørgsmålet indgives for domstolene. Vi skal i den sammenhæng kraftigt opfordre til, at der indføres en taksationsordning, så berørte lodsejere får mulighed for at få en gratis prøvelse af, om der foreligger ekspropriation, da det af hensyn til domstolene og omkostningshensyn er helt uacceptabelt, hvis et forventeligt meget stort antal sager skal behandles ved de almindelige domstole.

Ad 2.2.2.2 Lovforslaget (vedrørende bødestørrelser), side 12

Landbrug & Fødevarer er imod forslaget om at hæve det vejledende bødeniveau for overtrædelser af naturbeskyttelseslovens § 3. Et bødeniveau på 20.000 kr. i førstegangstilfælde forekommer urimelig højt, idet langt hovedparten af overtrædelserne sker i god tro og når det endvidere lægges til grund, at de beskyttede arealer alene er vejledende registreret. Den manglende

gennemskuelighed af, hvornår beskyttelsen indtræder, taler således væsentligt imod højere bødestørrelser. Den præventive effekt af højere bødestørrelser vil med henvisning til disse forhold endvidere være yderst begrænset, hvilket understøttes af, at det i dag er almindelig praksis, at kommunerne i forbindelse med overtrædelser af naturbeskyttelseslovens § 3, stiller krav om reetablering af arealet og dette krav kan i sig selv give anledning til betydelige omkostninger for de berørte lodsejere. Landbrug & Fødevarer skal derfor kraftigt opfordre til, at den vejledende bødestørrelse ikke ændres for så vidt angår overtrædelser af naturbeskyttelseslovens § 3.

Landbrug & Fødevarer bakker dog op om en øget vejledende bødestørrelse ved henkastning af affald i naturen, og herunder et vejledende bødeniveau på minimum 1000 kr. for privates henkastning af små mængder affald.

Landbrug & Fødevarer finder det tillige konstruktivt, at der med lovforslaget ikke er tilsigtet nogen ændring i Naturstyrelsens vejledning om håndhævelse af naturbeskyttelsesloven, planloven og byggeloven, og at det for så vidt præciseres, at langt de fleste sager i forbindelse med tilsyn og håndhævelse bør og kan klares ad administrativ vej. Dette forhold er vi enige i, med henvisning til, at langt hovedparten af overtrædelserne af naturbeskyttelseslovens § 3 sker i god tro, og at der som udgangspunkt bliver stillet krav om reetablering i forbindelse med den kommunale behandling af overtrædelserne.

Afsnit 2.2.2.5.1. Overtrædelser af naturbeskyttelseslovens § 3, side 15:

I tredje afsnit er omtalt en sag om oprensning af et vandløb. Den konkrete sag kendes ikke, men omtalen giver anledning til at påpege, at sædvanlig vedligeholdelse af vandløb ikke er i strid med naturbeskyttelseslovens § 3, og at der ifølge vandløbsloven er en pligt at vedligeholde vandløbet. Der kan i praksis være særdeles vanskeligt at afgrænse, hvad der må anses for sædvanlig vedligeholdelse, og der er adskillige eksempler på vanskelige sager herom. Det er derfor ikke acceptabelt, at der i sådanne situationer er tale om store bøder i førstegangstilfælde, medmindre der kan føres bevis for grov uagtsomhed eller forsæt.

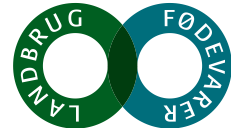
Afsnit 3. Økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige, side 16-17:

Beskrivelsen af de økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige er ikke retvisende.

Det er først og fremmest en afgørende mangel, at der ikke er medtaget administrative omkostninger knyttet til behandlingen af de forventeligt mange sager, hvor der vil være grundlag for udbetaling af erstatning, fordi indgrebet udgør ekspropriation. Dertil kommer naturligvis de direkte udgifter til ekspropriationserstatning, som kan give anledning til betragtelige yderligere omkostninger for staten. Det er dybt problematisk og helt utilstrækkeligt at disse omkostninger slet ikke er indregnet i forslaget.

Endvidere må det forventes at Naturstyrelsen, som lodsejer med betydelige § 3 arealer, vil lide et økonomisk tab ved forbuddet, som følge af reducerede indtægter fra forpagtningsafgifter samt som følge en generel forringelse af jordværdien. Disse omkostninger bør fremgå af lovteksten.

For det tredje vil der være væsentlige yderligere administrative omkostninger for kommunerne, som heller ikke er medtaget i lovbemærkningerne. Det fremgår af afsnit 4, at den igangværende opdatering af den vejledende registrering af de beskyttede § 3 arealer, vil være afsluttet, når bestemmelsen træder i kraft, og at dette vil give kommunerne et bedre kortgrundlag at håndhæve forbuddet på baggrund af. Det er for så vidt korrekt, men det er væsentligt at understrege, at der

fortsat er betydelig usikkerhed knyttet til den vejledende registrering. Det bør derfor præciseres, at den igangværende opdatering alene har gennemgået fejl i forhold til den geografiske placering og udstrækning af arealerne, og herunder særligt har haft til formål at få registreret overset eller ny natur, identificeret arealer med forsvundet natur, samt rettet korttekniske fejl. Arealer registreret som beskyttede, og som ud fra luftfototolkning fortsat synes at leve op til beskyttelsen, har med andre ord ikke været besigtiget i felten i forbindelse med opdateringen. Det vedrører langt hovedparten af de arealer, som er registreret som § 3 beskyttede. Det må derfor kraftigt understreges, at opdateringen af registreringen på ingen måde har verificeret beskyttelsesstatus på samtlige § 3 arealer, og at der fortsat er en lang række arealer, som alene er registreret via luftfoto med de betydelige usikkerheder dette giver.

Det anføres i sidste afsnit på side 16, at der i forbindelse med forbuddets ikrafttrædelse kan forekomme flere forespørgsler end gennemsnitligt til kommunerne vedrørende økologisk drevet arealer. Det er vi enige i. Men med henvisning til den fortsatte usikkerhed ved § 3 registreringen, som beskrevet ovenfor, skal det understreges, at der ligeledes må forventes markant flere forespørgsler om arealers § 3 status end normalt. Der er således tale om et væsentligt paradigmeskifte i lovgivningen, når man går fra, at hidtidig drift kan fortsætte, til at der nu indføres et egentligt forbud mod gødskning og sprøjtning, samtidig med at den vejledende bødestørrelse hæves. Det kræver et helt andet behov for klarhed om arealernes beskyttelsesstatus end hidtil. Flere forespørgsler vil give anledning til væsentligt flere administrative omkostninger for kommunerne, herunder i særdeleshed til at foretage de nødvendige feltbesigtigelser på de pågældende arealer, samt evt. efterfølgende tvister om arealernes beskyttelsesstatus. Disse omkostninger bør fremgå af lovbemærkningerne.

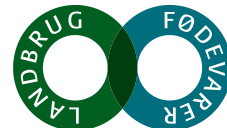
Landbrug & Fødevarer er derfor samlet set helt uenige i påstanden i tredje afsnit på side 17 om at de foreslåede ændringer i naturbeskyttelsesloven ikke vurderes at have væsentlige administrative eller økonomiske konsekvenser for kommunerne.

Afsnit 4. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet, side 17

Det er Landbrug & Fødevarers vurdering at økonomiske og administrative omkostninger for erhvervet undervurderes. Som anført tidligere har Videncentret for Landbrug beregnet, at det direkte driftstab ligger i intervallet 0 til 5.000 kr. pr. ha – med et groft skønnet vægdet gennemsnit omkring 1.500 kr. pr. ha.⁵ Omkostningsestimatet er baseret på, at udbytte ligger på niveau med normudbytte og at der anvendes handelsgødning på en væsentlig del af arealerne. Skal ejendomme ud og finde alternative afsætningsmuligheder for husdyrgødning, er dette en ekstraudgift, ligesom særlige forhold omkring specialproduktion, foderforsyning og ukrudtsbekæmpelse kan gøre driftstabet endnu større. Derudover kan blive tale om engangsudgifter til ændring af miljøgodkendelse eller alternativt driftstab som følge af reduceret husdyrhold. Hertil kommer udgifter til tilpasning af maskinpark mv.

Videncentret for Landbrug har på baggrund af en GIS-analyse af antal ha registreret som § 3 på Danmarks Miljøportal, sammenholdt med arealer med en kvælstofkvote, opgjort hvor mange arealer, der bliver berørt af et forbud mod gødskning. Opgørelsen, der er baseret på data fra 2012, viser, at § 3-arealer med en kvælstofkvote samlet udgjorde 54.248 ha. Heraf er ca. 9.300 ha registreret indenfor afgrødekoder med "omdrift", hvilket tyder på, at der enten er tale om fejlregistreringer som § 3-areal, eller forkert valg af afgrødekoder. Derfor er et mere sikkert estimat ca. 45.000 ha.

⁵ Jf. artikel på Landbrugsinfo: https://www.landbrugsinfo.dk/Miljoe/Natur-og-arealforvaltning/Sider/Vurdering-af-de-oekonomiske-konsekvenser-ved-goedningsforbug_pl_14_1939.aspx

Med et årligt driftstab på i gennemsnit 1500 kr. pr. ha svarer det til et samlet årligt driftstab for erhvervet på minimum 67.5 mio. kr. Hertil kommer yderligere tab som følge af harmoniproblemer, specialproduktion mv. som anført ovenfor.

Endvidere vil der, som anført i lovbemærkningerne også være et erhvervsøkonomisk tab, som følge af, at økologer ikke længere kan modtage økologisk arealtilskud på § 3 arealer.

Udover det årlige driftstab, er det væsentligt at understrege at der må forventes en væsentlig forringelse af jordværdien ved handel. Videncentret for Landbrug har foretaget en "mini-rundspørge" blandt landbrugsmæglere, hvilken viser, at § 3-arealer for nuværende handles til 60-100.000 kr. pr. ha afhængig af bonitet og produktionspotentiale, mens arealer, der ikke oppebærer nogen væsentlig produktion handles til omkring 25-35.000 kr. pr. ha. På baggrund af heraf skønnes et gennemsnitligt værditab at være ca. 40.000 kr. pr. ha på 45.000 ha, svarende til et samlet værditab på ca. 1.8 mia. kr. Hertil kan komme yderligere ejendomsværditab som følge af reduceret husdyrproduktion mv.

Det er en betydelig mangel, at forringelsen af de berørte arealers handelsværdi ikke er medtaget i lovbemærkningerne, når denne værdi bl.a. er af afgørende betydning de berørte lodsejeres finansieringsmuligheder.

Det er endvidere problematisk, at denne vurdering er udeladt fra lovbemærkningerne, når det fremgår af svar til Miljøudvalget på spørgsmål 47, almindelige del, 2014, at Miljøministeriet har foretaget beregninger af de pågældende arealers værdiforringelser, og at denne beregning beløber sig til 1,1 mia. kr for 35.000 ha, svarende til knap 32.000 kr. pr. ha.

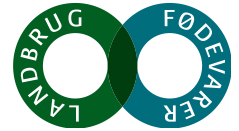
Disse tal bør fremgå af lovbemærkningerne så det rette omfang af de økonomiske konsekvenser for erhvervslivet fremgår. Henset den betydelige divergens mellem Videncentret for Landbrugs hhv. Miljøministeriets estimat af både de driftsøkonomiske konsekvenser og den forringede jordværdi, bør beregningerne i lovforslaget endvidere efterprøves.

Afsnit 6 miljømæssige konsekvenser, side 18

Der henvises i første afsnit på side 18 til en publikation fra DCE Nationalt center for miljø og energi, Aarhus Universitet, hvori det anføres, at der er en sammenhæng mellem tab af artsrigdom på at græsareal og kvælstoftilførslen. Det fremhæves specifikt i DCEs publikation, at en årlig tilførsel på 130 kr./N/ha/år på et engareal forventes at reducere artsantallet med netto 44 % over en kort årrække. Dertil kommer, at "*omfattende brug af sprøjtemidler i sig selv og yderligere sammen med en høj næringsstatus betyder et markant fald i den biologiske mangfoldighed herunder tab af plante- og insektliv.*"

Landbrug & Fødevarer anfægter ikke validiteten af resultaterne i DCEs publikation, men finder at fremstillingen af resultaterne i relation til et forbud mod at gødske og sprøjte på § 3 arealer, er unuanceret og fagligt problematisk.

Miljøministeriets udlægning af DCEs resultater kan således opfattes som om, at landbrugspraksis på de beskyttede § 3-arealer har medført skade på artsdiversiteten med et tab på op til 44 %. Det er fagligt set en fordrejning af resultaterne, da der i DCEs undersøgelse ikke er tale om et *reelt tab* på beskyttet natur, men en sammenligning af forventet artsdiversitet på en gødet eng versus en ugødet eng. Som tidligere fremhævet, er det alene de § 3 arealer, der allerede ved beskyttelsens indførelse (eller ved senere indtræden) blev gødsket og sprøjtet, som forsat må gødskes og

sprøjtes. Man valgte ved lovens indførelse at lade bl.a. de ferske enge blive omfattet af § 3 beskyttelse, selvom de blev gødsket og sprøjtet. At der er § 3 beskyttede naturarealer med begrænset artsdiversitet, skyldes derfor alene, at man ved lovens indførelse valgte at medtage disse arealer i beskyttelsen, til trods for at der var en ikke ubetydelig landbrugspraksis på disse arealer. Et særligt godt eksempel på dette, er de gødskede kulturenge, som også må omlægges, hvis det har været hidtidig praksis. Disse arealer er og var, naturligt nok, langt mere artsfattige end ugødskede arealer, der aldrig har været omlagt. Der er således ikke tale om et tab af artsdiversitet, men om at beskyttelsen hele tiden har omfattet arealer, med en begrænset artsdiversitet og at denne tilstand er blevet opretholdt siden beskyttelsen trådte i kraft.

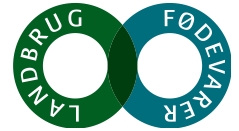
For det andet skal det endnu engang gøres klart, at der ikke er tale om omfattende brug af sprøjtemidler på de pågældende arealer. I mange tilfælde vil der være tale om målrettet og selektiv sprøjtning mod uønskede arter som agertidsel eller skræppe, fordi disse arter reducere arealernes græsningsværdi. Denne del af DCEs undersøgelser er således heller ikke retvisende for situationen på de sprøjtede og gødskede § 3 arealer.

For det tredje viser undersøgelser, at det er vanskeligt og tager lang tid at opnå en høj naturtilstand og herunder artsdiversitet på tidligere gødskede arealer. Her kan f.eks. fremhæves en undersøgelse af udviklingen i engarters procentvise dækningsgrad på to enge, der er overgået fra ager for ca. 30 år siden. Engene er ens mht. naturgivne forhold og er overgået til vedvarende græs efter udsæd af en græs- hvidkløverblanding, men den ene eng har været gødsket 14 år efter omdriftens ophør. Den ikke-gødskede eng er efter 30 år ved at nærme sig en natureng med ca. 60 % dække af engarter, mens den tidligere gødskede eng, stadig domineres af robuste græsser og urter. Her udgør andelen af engarter kun ca. 20 %. Ved en dækning på ca. 50 % engarter begynder en række karakteristiske engplanter som små stararter (dværgstar, grøn star, stjernestar), halvparasitære arter (rødtop, liden skjaller, kirtlet øjentrøst) samt urter (vinget perikon, vandnavle, kærranunkel, trevlekrone) at indfinde sig. Ingen af disse engarter har endnu etableret sig på engen, der tidligere blev gødsket⁶. Undersøgelsen viser således, at det tager lang tid og er vanskeligt at opnå en høj biodiversitet på tidligere gødskede arealer. En fortsat ekstensiv drift på arealerne i form af høslæt eller afgræsning er endvidere af stor betydning for udviklingen af naturværdierne på arealet. Ophør med gødskning og sprøjtning og et samtidigt ophør med høslæt eller afgræsning vil således indebære, at arealerne gror til med – og bliver spredningsveje for - uønskede og ruderate arter.

I denne sammenhæng synes det endvidere paradoksalt, at de arealer, som vil blive omfattet af et forbud mod gødskning- og sprøjtning som udgangspunkt ikke vil være berettiget til at opnå tilskud til naturpleje i landdistriktsprogrammet. Tilskudsmidlerne målrettes således fra 2015 arealer med en relativ høj naturværdi (HNV-score større eller lig med 5), hvilket vil udelukke langt de fleste hidtil gødskede og sprøjtede arealer fra tilskuddet. En målretning af plejetilskuddet er hensigtsmæssig, men det synes i denne sammenhæng yderst uheldigt, at miljøministeriet med den ene hånd forbyder sprøjtning og gødskning og med den anden hånd ikke sikrer incitamentet til at understøtte den pleje af arealerne, som er nødvendig for at udvikle en høj artsdiversitet og naturindhold på de samme arealer.

Disse forhold bør fremgå af høringsmaterialet, da det er ekstremt væsentligt ved vurderingen af indgrebets egnethed til at opnå det ønskede mål om at standse tilbagegangen af biodiversitet og om at fremme en øget artsrigdom på de pågældende arealer.

⁶ Kilde: Nielsen L., Hald A. B. & Buttenschøn R. M. (2006) "Beskyttede ferske enge: Vegetation, påvirkninger, pleje, Naturplanlægning". Skov og Naturstyrelsen.

I tredje afsnit på side 18 fremgår det at forbuddet mod at gødske og sprøjte § 3 arealer vil medvirke til at reducere udledningen af kvælstof til vandmiljøet yderligere. Landbrug & Fødevarer skal i den sammenhæng kraftigt understrege, at såfremt det foreslåede forbud mod at gødske og sprøjte § 3 arealer bliver gennemført, skal den reducerede kvælstofudledning godskrives i det samlede indsatskrav vedrørende kvælstofudledningen fra landbruget. Der bør i den sammenhæng sikres, at denne yderligere kvælstofreduktion kan modregnes direkte i indsatskravene, herunder fx som et reduceret krav om efterafgrøder.

I fjerde afsnit på side 18 fremgår det, at den foreslåede skærpelse af bødeniveauet for § 3 overtrædelser, vil have en præventiv effekt og dermed positive miljømæssige konsekvenser. Landbrug & Fødevarer er ikke enig i denne vurdering. Hovedparten af overtrædelser af § 3 beskyttelsen sker i god tro. Den præventive effekt af øget bødestørrelse vil derfor være yderst begrænset. Det bør derfor mere retvisende anføres, at der ikke forventes en miljømæssig effekt af den foreslåede strafsøkærpelse.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 3a, stk. 2

Vedrørende den forventede undtagelse for arealer, der anvendes til afgræsning for økologiske husdyr. Der fremgår af 4. afsnit, at undtagelsen skal sikre, at økologiske bedrifter, herunder i særdeleshed økologiske malkekvægbedrifter, fortsat kan leve op til krav om at dyrene går ude og græsser en stor del af året. Dette argument finder Landbrug & Fødevarer relevant, omend vi må stilles os dybt undrende overfor at miljøministeriet ikke finder det relevant at fastholde og få flere både økologiske og konventionelle dyr ud på græs. Ved alene at undtage økologisk arealer, skabes et direkte incitament til at de konventionelle dyr flyttes fra engarealerne, og ind i stalden. Landbrug & Fødevarer skal i stedet opfordre til at skabe et positivt incitament for at få flere dyr på græs – uanset om de er økologiske eller konventionelle.

Det fremgår af afsnit 5, at ministeren vil fastsætte nærmere regler og dokumentation for afgræsningen med økologiske dyr. Der skal i den sammenhæng kraftigt opfordres til, at reglerne kommer til at følge andre kendte retningslinjer, så der ikke skal opfindes et nyt kontrolsystem og deraf yderligere bureaukrati, for at dokumentere afgræsning.

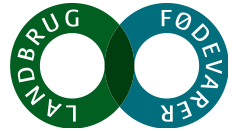
Til § 2, stk. 1, nr. 2

Vedrørende § 3a, stk. 3

Det fremgår, at det ved afgørelsen af, om forbuddet udgør ekspropriation eller har karakter af ekspropriation, ikke er tilstrækkeligt, at en lodsejer rammes hårdt af forbuddet. Landbrug & Fødevarer stiller sig undrende overfor dette, og skal i den sammenhæng anmode om en redegørelse for, hvilke andre kriterier – udover de økonomiske – der vil blive tillagt afgørende betydning for, hvornår en ejendom kan opnå erstatning eller dispensation fra forbuddet.

Vi skal endvidere opfordre til, at det i tilfælde af ekspropriation eller karakter af ekspropriation bliver op til den enkelte lodsejer selv at vælge hvorvidt der ønskes udbetalt erstatning eller en dispensation til at fortsætte hidtidig drift.

Det skal derudover bemærkes, at en dispensation bør være tidsbegrænset. En tidsbegrænset dispensation på 10 år er helt utilstrækkelig, ligesom vi må sætte eftertrykkeligt spørgsmålstegn ved

det anførte udsagn om, at en tidsbegrænset dispensation mindsker indgrebets intensitet, således at forbuddet ikke får karakter af ekspropriation.

Endelig bør det fremgå af teksten hvilke muligheder der er for at klage over miljøministerens afgørelse om ekspropriation.

Til § 2, stk. 1, nr. 6

Det anføres som en skærpende omstændighed i forbindelse med bødeudmåling, hvis overtrædelsen er sket i forbindelse med udøvelsen af erhvervsvirksomhed.

Som tidligere anført, finder Landbrug & Fødevarer bestemmelsen unuanceret, da den opståede skade ved en overtrædelse af reglerne kan være helt uafhængig af, om skaden er opstået i forbindelse med udøvelsen af et erhverv eller ej. Det må være karakteren af skaden, der er afgørende for bødestraffens størrelse.

Det afgørende må være, hvorvidt overtrædelsen i erhvervsmæssigt øjemed er sket med det formål at sikre en økonomisk gevinst. Dette vil kunne være et selvstændigt skærpende element.

Med venlig hilsen

Karen Post
Chefkonsulent

Vand og Natur

D +45 33 39 46 52
M + 45 22 99 84 83
E kpo@lf.dk